

NOTAT

Til : Gruppeleder ØV Vår ref. : 200301804-11
Fra : H H Thaulow Deres ref. :
Saksbehandl HHT Arkivkode : 822.1 MAR-
er : 2000
Kopi : Avdelingsdirektør
Dato : 26.2..2004

Marokko.MAR 2000.Mar 03/001. Utvikling av kystfiske i Marokko/Vest/Sahara.Start av nytt båtbyggeri-Laayoune.(Vest Sahara. Opplæring i forbindelse med etablering. Næringslivsordningene

1. 1 BAKGRUNN

Innledning:

Dette notatet følger ikke det tradisjonelle oppsettet for et beslutningsnotat for opplæring ved etablering. Årsaken til dette er at forutsetningene for å benytte næringslivsordningene i Vest-Sahara først må avklares fordi dette området er annektert av Marokko, og det er viktig for Norge og unngå opptreden som kan tas til inntekt for et bestemt utfall av den pågående meklingsprosessen eller anerkjennelse av okkupasjonen. Næringslivsordningene må anvendes i samsvar med dette.

Notatet gir derfor i Del I en innføring i prosjektet samt en vurdering av bruk av næringslivsordningene. Del II er en mer omfattende beskrivelse av prosjektet, herunder opplæringen og vurderingen av dette. Del III er konklusjon og anbefaling

DEL I

Søknaden

Selfa Artic A.S søker i brev av 15.2.2003 med senere tillegg om støtte til opplæring ved investering under de næringslivsbaserte ordningene under bistandsbudsjettet med 50% av et beløp begrenset oppad til ca 0,6 mill kr.

Søker

Selfa Artic driver kystfiskeutvikling over hele verden, herunder produksjon av små fartøyer for kystfiske opp til 30 meter. Bedriften har tidligere søkt fått støtte av NORAD under de næringslivsbaserte ordningene under bistandsbudsjettet (forundersøkelse Filippinene i 1999.

2. PROSJEKTET

Norske Maritime Eksportører – en frivillig sammenslåing av norske maritime utstysleverandører - har fulgt markedsutviklingen i Marokko med aktiv interesse de senere årene. En gruppe norske bedrifter betegnet "kystfiskegruppen" er dannet fra norsk side. En marokkansk delegasjon besøkte fiskerimessen i Trondheim i 2000.

Det mest konkrete som i dag er igangsatt er at Selfa Artic har dannet et joint venture selskap - LEM-(Laayoune Equipment Maritime) med adresse Casablanca hvis formål er produksjon av mindre fiskefartøyer i plast. Lokal partner er MIFA S.A som er et lokalt selskap registrert i Casablanca. Opplæringen og produksjonen av de mindre fartøyene vil imidlertid foregå i Laayoune(Vest Sahara) hvor myndighetene har en fiskeriskole som ligger vegg i vegg med fabrikk.

Opplæringen er todelt. En teoretisk del som vil foregå ved fiskeriskolen i Laayoune , den teoretiske delen i LEM. Målet er å gi de som skal bygge fartøyene fagutdanning innen plaststøping. Opplegget er basert på kurs som norske båtbyggere går igjennom her i Norge. Det vises til senere omtale i dokumentet.

Produksjonen er igangsatt. All investering i anlegget i Laayoune er imidlertid foretatt av MIFA Prouksjonen foregår i leide lokaler.

Marokko er inne i en omfattende fornyelses og moderniseringsprosess som omfatter alle ledd i fiskeindustrien.. Slik vi forstår søker så omfatter moderniseringsprogrammet, som er støttet av Verdensbanken, bl annet bygging av 1000 mindre kystfartøyer Selfa Artic A.S er invitert til å inngi anbud på bygging av fartøyer i størrelsesorden inntil 6 meter.

I henhold til de opplysninger som er mottatt fra Ambassaden og fra søker så opererer de lokale fiskerne på begge sider av "grensen" mellom Marokko og Vest-Sahara, og leverer fangst på begge sider av "grensen" Fiskerne er bosatt både i Marokko og i det som betegnes som Vest-Sahara.

2. PROBLEMSTILLING MAROKKO OG VESTSAHARA. KOMMERSIELLE INTERESSER - BRUK AV NÆRINGSLIVSORDINGENE.

Da produksjonen/opplæringen vil foregå i Laayoune , som ligger i Vest-Sahara, er det som tidligere anført nødvendig med en avklaring hvorvidt de såkalte næringslivsordningene under bistandsbudsjettet kan benyttes.

Vedlegg a, som er et brev fra den Kgl Norske Ambassade i Rabat datert den 5.12.02 konkluderer med at hvert enkelt investeringsprosjekt med tilknytning til Vest-Sahara hvor det anmodes om noen form for offisiell støtte måtte bli gjenstand for en individuell vurdering.

I brev av 24.10 2003 fra NORAD til Det Kgl Utenriksdepartement - vedlegg b, ber NORAD om en avklaring hvorvidt de såkalte næringslivsordningene under bistandsbudsjettet kan benyttes. I brev av 28.11. 03 – se vedlegg c svarer det Kgl Utenriksdepartement at ”*anvendelse av næringslivsordningene på prosjekter som innebærer deltagelse og direkte investering i selskaper som etableres i Vest-Sahara kan i utgangspunktet være problematisk. Unntak kan tenkes der prosjekter er del av en overordnet multilateral bistandsstrategi. Utenriksdepartementet legger til grunn at det aktuelle prosjektet vil innebære investeringer og aktivitet i Vest-Sahara. Næringslivsordningene vil likevel kunne benyttes forutsatt at prosjektet inngår i en multilateral bistandsstrategi, har en sosial profil og ikke innebærer risiko for å bidra til overkapasitet i fiskeflåten som igjen kan undergrave den lokal bærekraftighet.*”

Ambassaden i Marokko har i brev av 15.12.03 2004- vedlegg d sluttet seg til den tolkning som er lagt til grunn mht multilateral bistandsstrategi, sosial profil, og lokal bærekraftighet. Ambassaden anfører at prosjektet helt tydelig kommer lokalbefolkningen til gode.

Prosjektet inngår i en multilateral bistandsstrategi - oppgradering av fiskerisektoren i Marokko som er delvis finansiert av Verdensbanken. Når det gjelder faren for overkapasitet i fiskeflåten ansees denne faren *ikke* å være tilstede. Det er her snakk om bygging av båter inntil 6 meter.. Det farvannet disse fartøyene vil operere i befinner seg umiddelbart utenfor kysten og blir i dag unyttet av lokale fiskere i enkle fartøyer. Den langt overveiende del av det kvantum som fiskes utenfor Marokko tas av større fartøyer.

Marokko vedtok i 1999 ikke å fornye fiskeriavtalen med EU- en avtale som innbrakte landet ca 200 mill Euro pr år. Marokko ønsker selv å forta fangst og foredling.

Vurdering- bruk av næringslivsordningene.

Med utgangspunkt i de opplysninger som foreligger fra søker og fra ambassaden finner NORAD at de kriterier som er satt i brev fra det Kgl Utenriksdepartement for å benytte næringslivsordningene i Marokko er tilstede, nemlig:

- *Prosjektet er en del av et multilateral bistandsstrategi (verdensbankprosjekt)*
- *Prosjektet har en klar sosial profil- målgruppen er lokalbefolkningen(fiskere) som får sikrere fartøyer forbedret utstyr samt opplæring og kompetanse innen båtbygging.*
- *Det synes ikke å være noen fare for overkapasitet i fiskeflåten som igjen kan undergrave den lokal bærekraftighet.*

DEL II

1 PROSJEKTET

Rammebetingelser

Makronivå

Marokko er et "lower middel income country". Landet ble selvstendig(tidligere fransk koloni) i 1956. Kongedømme. Landet har ca 31 mill innbyggere. Økning i BNP(bruttonasjonalprodukt) justert for inflasjon var ca 4,6 % i 2002. Jordbruk står for 15 % av BNP (men 40% av sysselsettingen), Industri for 33%, og tjenesteytende næringer 53% Eksporten går vesentlig til Europa. Landet går igjennom flere restruktureringsprogrammer støttet av IMF, WB, og andre vestlige giverland som

bl.a. har resultert i at den lokale valuta-(dirham) er konvertibel. Eksporten er primært råvarebasert .

Det vises for øvrig til vedlegg e – "country profile" samt oversiktsrapport for Marokko juni 2003- fra Ambassaden i Rabat. (unntatt offentlighetsloven paragraf 6.1.1.)

Prosjektbeskrivelse

Fiskerisektoren er et av regjeringens tre prioriterte innsatsområder (fiske, IT og turisme) Som beskrevet i Del I til dette dokumentet har Marokko lagt om sin politikk når det gjelder fiskerisektoren. Marokko satser på "marokkanisering" av fisket - det vil si marokkansk flagg og ilandføring av fangsten i Marokko og "internasjonalisering" av resten av verdi/næringskjeden.

Fornyelsesprogrammet omfatter alle ledd i kjeden fra og med fartøyer og deres utstyr til og med kjølfrys, ilandføring, ressurs og miljøovervåkning, foredling og markedsføring.

Et av programmene(WB) går ut på å bygge ca 1000 mindre fartøyer under 6 meter Disse skal delvis erstatte en eksisterende flåte –vesentlig pirorges som fisker både i det omstridte området og i Marokko. Byggingen av disse båtene vil delvis bli finansiert av myndighetene således:

- Pris pr fartøy- inklusive motor og noe utstyr kr ca 46000,-
Dette søkes finansiert således:

Tilskudd fra myndighetene (ONEP)	15000
Tilskudd fra myndighetene (ANAPEC)	14000
Kreditt fra privat bank iflg avtale mellom bank og myndighetene .Rente ca 4%	17000

(100 dirham er ca 77 NOK- kurs 20 januar 04)

En kritisk faktor her er følgelig fiskernes muligheter for å kjøpe en båt, noe som igjen er avhengig av både fiskerens økonomi og hvor effektivt finansieringsprogrammet til myndighetene er organisert

Byggingen av fartøyene ble av myndighetene ble i 2002 satt ut på anbud. I september 2003 avgjorde myndighetene at 3 bedrifter er godkjent som produsenter og følgelig har adgang til finansieringspakken. En av disse er LEM Alle 3 bedriftene ligger i området Laayoune. Av disse 3 bedriftene har kun LEM kommet i gang med prøveproduksjon.

Selve opplæringen(teori) vil foregå på den statlige fiskeriskolen i Laayoune. Den praktiske opplæringen vil måtte foretas der fartøyene bygges og ombord.

Nedenfor vil det norske selskapet samt det marokkanske selskapet MIFA samt joint venture selskapt LEM bli beskrevet.

SELFA ARTIC GRUPPEN

Organisering/strategi

Selfa Artic A S er et holdingselskap registrert på Rødskjær utenfor Harstad. Selskapet har følgende datterselskaper: Selfa Artic Rødskjær A.S og Selfa Artic Trondheim A.S, og Solombala Shipyard OAO i Angsarsk, Russland. Selskapene er 100% eid av Selfa Artic A.S med unntak av Solombala OAO hvor eierandelen er 51%. Selfa Artic ble etablert ved århundreskifte. Gruppen produserer (i Trondheim, Harstad og Russland) mindre fiskefartøyer fra 5 og opp til 20 meter. Siden 1961 har gruppen produsert ca 5000 båter.

Bedriftens strategi har frem til 1998 primært vært produksjon av båter for eksport og opplæring innenfor bygging/drift av mindre fiskefartøyer samt i begrenset omfang kystfiske generelt. P.g.,a. kostnadsstrukturen i Norge ble en ny strategi vedtatt i 1998. Denne legger større vekt på *etableringer* i utlandet hvor selskapet aldri skal ha mindre enn 50% egenkapital. samt å markedsføre sine kunnskaper/erfaringer innenfor bygging og drift av mindre fiskefartøyer samt bruk av utstyr.

Internasjonal erfaring

Gruppen har erfaring fra opplæring innenfor båtbygging/drift av fartøyer på Grønland hvor selskapet var engasjert av myndighetene i perioden 1991-1998. Gruppen har videre vært engasjert på Kapp Verde i tilsvarende prosjekt(40 båter) i perioden 1993-1996, og i Portugal fra 1996-1999. Engasjementet i Portugal gjaldt oppbygging av et nytt selskap. Endelig har gruppen i 2001 etablert seg i Russland gjennom bygging og drift av Solomala Shipyard, Archangel. Dette selskapet har 110 ansatte.

Økonomi

Selfa Artic gruppen - med unntak av Solombala Shipyear, hadde i 2002 en omsetning på 37 mill kr og et overskudd på 1 mill kr. Egenkapitalen utgjorde ca 30% av totalkapitalen Selskapene har rating i Dun and Bradstreet fra AA til B. (B betyr kreditt mot sikkerhet) Egenkapitalprosenten for gruppen er ca 30. Likviditeten er tilfredstillende. Avkastningen på egenkapitalen for gruppen ligger på ca 3%. Daglig leder er Erik Janssen.

MIFA

Mifa er et marokkansk selskap lokalisert i Casablanca med en omsetning på ca 170 mill kr. Selskapet ble etablert i 1950. Selskapets virksomhet er primært import., herunder Yamaha påhengsmotorer, fiskeutstyr for garn juksa og line, og selskapet driver en mopedfabrikk. Selskaper representerer Hertz bilutleie i Marokko. Selskapet har også representert YAMAHA i over 30 år og har 300 forhandlere rundt i Marokko.

Selskapet opererer videre i samarbeid med et amerikansk selskap et mobiltelefonselskap i Marokko.

LEM

LEM er et joint venture selskap registret i Casablanca i 2002 med en aksjekapital 770000 kr. Selskapet er i dag 100% eid av MIFA. Selfa Artic A.S har overført US 25000 dollar til en bankkonto i Marokko. Disse pengene vil bli satt inn i selskapet avhengig av om norske myndigheter finner å kunne støtte prosjektet. Aksjekapitalen er fordelt med 50% på Selfa Artic og 50% på MIFA. Selfa Artic A.S vil ha styreformannen.

Selve investeringen

LEM er lokalisert umiddelbart i nærheten av fiskerifagskolen i Laayoune i et fabrikklokale på ca 500m². Videre eier selskapet et område på 1000 kvadratmeter utenfor lokalene. Oppgradering av de eksisterende lokaler, innkjøp av nødvendig utstyr for produksjon av småbåter samt arbeidskapital er satt til ca 0,9 mill kr. Dette vil iflg søker bli finansiert ved egenkapital. Det foreligger ikke noen oversikt over investeringer ut over dette som søker opplyser vil bli finansiert ved egenkapital.

Selskapet har videre lagt frem resultatprognoser frem til 2008. Prognosene er basert på en avkastning av egenkapitalen på 25%. Dette tallet er basert på et salg på 100-200 småbåter pr år.

Investeringen er også basert på selskapet vil inngi anbud på en fase 2 i prosjektet hvor også kystfisket for fartøygruppen 13-20 meter skal fornyes. **Dette prosjektet omfatter imidlertid kun fase I**

Markedet

Det foreligger begrenset med informasjon om markedet utover at Marokko søker å fornye hele sin flåte. Bedriften opplyser i sin søknad at konkurrentene er portugisiske selskaper samt noen få lokale produsenter. Som tidligere opplyst er det kun 3 selskaper som har blitt klassifisert for å produsere båter De fremlagte salgsbudsjetter er basert på et salg på 100-200 båter pr år.

Opplæringsprogrammet

Den teoretiske opplæringen vil som opplyst finne sted ved Fiskeriskolen i Laayoune. Det er 15-25 båtbyggere som skal læres opp samt en administrasjon på 6 personer. Opplæringen er basert på et program som fører frem til å ta fagprøven til plastfaget her i Norge. Opplegget vil bli modifisert dersom lokale bestemmelser krever dette. Kurset består av en forelesningsdel på 72 timer, og en lokal veiledningsdel på 30 timer og et selvstudium på ca 70 timer.

Den praktiske opplæringen vil finne sted ved joint venture selskapet.

Den administrative opplæringen er basert på Selfa Artic.s bedriftsmanualer hvis formål er kvalitetssikring i alle deler av drift av et båtbyggeri. Produksjonssjefen vil være norsk. Opplæringen vil i sin helhet foregå i Marokko.

Det omsøkte beløp er 800.000,-kr hvorav administrativ opplæring er satt til ca 178000 kr

2 VURDERING

Rammebetingelser

Det vises til vedlegg d. The Economist anser landes finansielle situasjon til å være tilfredsstillende forutsatt at privatiseringsprosessen fortsetter. Parlamentsvalget i 2002 ble det første demokratiske valget i Marokko noen sinne. Det er knyttet store forventninger til den nåværende samlingsregjering. Dersom denne ikke klarer å oppfylle sine valgløfter er det fare for at islamistene kan få en sterkere posisjon. 200.000 nye arbeidstagere melder seg på arbeidsmarkedet hvert år. Det fordrer en BNP vekst på ca 6% pr år. Landet søker å tiltrekke seg utenlandske investeringer og har delvis lyktes med dette.

Prosjektet

I hvilken grad prosjektet med fornyelse av fiskerisektoren vil lykkes er vanskelig å si. Den delen av prosjektet som denne søknaden relaterer seg til har en ramme på 4,3 mill US dollar. Det ble igangsatt i 1999. Fremdriften i.h.t. Verdensbankens gjennomgang opplyser at denne delen av prosjektet er ca ett år forsinket. Når det gjelder bygging av de små fartøyene det her er snakk om, er det vanskelig å ha noen formening om hvordan dette vil utvikle seg.- herunder hvor effektivt finansieringsprogrammet til myndighetene er i praksis. Det vil bli foretatt en prosjektbefaring for å få avklart disse spørsmål. Ambassaden i Rabat har sagt seg villig til å gjennomføre et slikt besøk på vegne av NORAD Prosjektbefaringen ansees ikke avgjørende for å kunne gi tilsagn om støtte til dette prosjektet, men vi finner det riktig og avlegge dette et besøk. Dette desto mer som NORAD ikke har noen erfaring med Marokko.

Partnerne

Selfa Artic gruppen har erfaring fra internasjonal virksomhet, og daglig leder er, etter de opplysninger som er innhentet godt kvalifisert for oppgaven. Når det gjelder økonomi er denne tilfredsstillende for gruppen som helet. Resultatene for de enkelte selskapene varierer. Dun and Bradstreet klassifiserer selskapet fra AA til B.

Gruppen ansees imidlertid finansielt og administrativt i stand til å gjennomføre en etablering og den omsøkte opplæring

MIFA

De opplysningene som tidligere er gitt tilsier at selskapet har betydelig internasjonal erfaring innenfor fiskeriutstyr.

Selskapet ansees således å være finansielt og administrativt i stand til sammen med Selfa Artic A.S å drive joint venture selskapet LEM.

Selve investeringen

Joint venture selskapet LEM er finansiert ved egenkapital. Pr i dag er selskapet 100% eid av MIFA. For at NORAD skal kunne utbetale støtte under ordningen med opplæring ved etablering, er det nødvendig at Selfa Artic A.S innbetaler sin del av aksjekapitalen.

Med utgangspunkt i de finansielle og administrative ressurser som partnerne har til disposisjon ansees mulighetene for å lykkes for gode.

Markedet

Et nøkkelspørsmål her er hvorvidt LEM vil kunne oppnå det prosjekterte salg. Dette er bl. annet avhengig av i hvilken utstrekning bedriften kan konkurrere med de 2 øvrige bedriftene som har fått tillatelse til å levere fartøyer som omfattes av den statlige finansieringsplan. Søknaden inneholder en konkurrentanalyse utført av søker hvor LEM kommer best ut. NORAD har ikke hatt anledning til å foreta noen vurdering av denne.

Opplæringsprogrammet

Opplæringsprogrammet er tidligere benyttet i utviklingsland og går ut på å tilføre kunnskaper innenfor støping av plast basert på den undervisningsplan som benyttes i Norge for å kunne ta fagprøven i plastfaget. Den administrative opplæring går ut på at det administrative personellet får opplæring i hva som skal til for å sikre høy kvalitet i alle deler av bedriften. Opplegget omfatter også økonomisk styring.

Som opplyst skal opplæringen primært foregå i Marokko. Budsjettet blir således å redusere noe når det gjelder timeantallet i Norge. Det vil også bli foretatt en mindre justering av antall timer anført til opplæring i plastfaget.

Det innsendte opplæringsprogram virker relevant, og er tidligere utprøvd under lignende forhold og legges til grunn.

DEL III

KONKLUSJON OG ANBEFALING.

Konklusjon

Marokko er et ukjent land for NORAD. Landet har en reel økning i sitt brutto nasjonalprodukt og går igjennom et restruktureringsprogram i regi av Pengefondet og Verdensbanken. Myndighetene søker å legge til rette for private investeringer

Investorene ansees finansielt og administrativt i stand til å foreta den omsøkte opplæring samt å drive joint venture selskapet LEM. Partnernes finansielle og administrative styrke samt at selskapet er valgt av ett av tre til å kunne trekke på myndighetenes finansieringsplan tilsier at prosjektet å ha gode muligheter for å

lykkes. Investeringen er klart utviklingsfremmende ved at den når en fattig del av befolkningen med relevant teknologi. Sektoren er prioritert av myndighetene.

Opplæringsprogrammet virker gjennomtenkt og relevant. .

Anbefaling

Selfa Artic A.S gis støtte til etablering ved investering under de næringslivsbaserte ordningene under bistandsbudsjettet med et beløp begrenset oppad til 50% av et budsjett på inntil 768000 kr Endelig budsjett og opplæringsplan forutsettes forelagt NORAD. Utbetaling er avhengig av at Selfa Artic A.S går inn med aksjekapital i Lem med minimum 50% og har styreformann. Ambassaden i Rabat gis i oppdrag og foreta et bedriftsbesøk.

Hans Henrik Thaulow

Vedlegg: a-d

Kopi: Ambassaden i Rabat

Vest-Afrika enheten i Det Kgl Utenriksdepartement